

ОН

**ПРОФСПІЛКА ПРАЦІВНИКІВ
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**TRADE UNION OF EDUCATION AND
SCIENCE WORKERS OF UKRAINE**

Юридична адреса: 01012, м. Київ, Майдан Незалежності, 2
Адреса для листування: 04071, м. Київ, вул. Ярославська, 6
Тел./факс: +380 (44) 462-51-90

2, Maidan Nezalezhnosti, Kyiv, Ukraine, 01012
Tel./fax: +380 (44) 462-51-90

E-mail: profspilka.osv@gmail.com
Website: www.pon.org.ua

Розрахунковий рахунок № 26009000031721 в ПАТ «Укрсоцбанк», МФО 300023, КОД ЄДРПОУ 02605316

06.04.2017 № 02-5/184

Першому заступнику Голови Комітету з питань
науки і освіти Верховної Ради України
Співаковському О.В.

Шановний Олександр Володимировичу!
Шановні народні депутати України, члени комітету !

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України від імені учасників III пленуму звертається до Вас з приводу необхідності фінансового забезпечення трудових і соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки в сучасних умовах, а також недопущення звуження державних гарантій стосовно фінансування галузі та трудових прав працівників освіти.

Як відзначили учасники III пленуму ЦК Профспілки, що проходив 23 березня поточного року, відбулася низка кардинальних змін в трудовому законодавстві, змінено підходи в стипендіальному забезпеченні студентів, реформуються міжбюджетні відносини, розширюється податкова база для джерел наповнення місцевих бюджетів.

Здійснюються подальші реформи у фінансовому забезпеченні здобуття загальної середньої освіти. Бюджетним кодексом України змінено напрями використання коштів освітньої субвенції, яка використовується виключно на заробітну плату з нарахуваннями педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, дитячих будинків, шкільних відділень навчально-виховних комплексів «школа-сад».

Підготовка робітничих кадрів професійно-технічними навчальними закладами забезпечується практично з місцевих бюджетів без будь-якої дотації, окрім субвенції для здобуття в них учнями загальної середньої освіти.

Продовжується процес створення опорних шкіл та їх філій. На даний час вже налічується 178 опорних закладів та 511 філій, з яких в ОТГ - близько 40 та 100 відповідно. За один рік кількість опорних шкіл збільшилася на 41, а філій - на 151. Хоча їх існування ще знаходиться поза законом. Адже ні в законі «Про освіту», ні в законі «Про загальну середню освіту» не передбачено такого типу утворень загальноосвітнього спрямування. Профспілка вже не раз наголошувала на необхідності їх узаконення.

Змінено підходи до фінансування малокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів з чисельністю до 25 учнів. Освітню субвенцію на здобуття дітьми загальної середньої освіти за місцем їхнього проживання місцеве самоврядування не отримало. Внаслідок цього школи, переважно I-II ступенів, перетворилися у початкові, а трудові договори з багатьма вчителями, особливо пенсіонерами, розірвано. Чимало з учителів та учнів зіткнулися з транспортними проблемами, пов'язаними з бездоріжжям. Щоденні підвезення до школи й додому негативно позначаються на здоров'ї, особливо дитячому.

Надані обласними та Київською міською організаціями матеріали засвідчують, що обсяги освітньої субвенції переважної частини місцевих бюджетів збільшилися, як і збільшилися видатки на освіту в цілому в Україні. При цьому не надано даних з

86 місцевих бюджетів.

За інформацію Міністра освіти і науки України на галузь освіти передбачено видатки в обсязі 168,9 млрд.грн. або 6,52% від ВВП. У минулому році вони склали 129,4 млрд. грн., або 5,7 % від ВВП.

Державним бюджетом на 2017 рік освітню субвенцію затверджено на рівні 52,6 млрд. гривень., тобто порівняно з минулим роком її збільшено на 7,7 млрд.грн., або на 17,3%. Її розподілено між 998 місцевими бюджетами.

Повністю забезпечено освітньою субвенцією 665 місцевих бюджетів або 66,6% їх загальної кількості (дані додаються).

Розподілений обсяг освітньої субвенції між усіма місцевими бюджетами складає 50,6 млрд. гривень. Не розподілено 2,0 млрд. гривень, або 3,8%. Хоча відповідно до Бюджетного кодексу резерв має бути не більше 1%.

ЦК Профспілки вважає, що освітня субвенція має розподілятися між місцевими бюджетами в повному обсязі, а не залишатися нерозподіленою в державному бюджеті для ручного її використання за суб'єктивним баченням, як це мало місце в попередні роки. Адже за даними обласних організацій лише 243 місцевим бюджетам для виплати заробітної плати педпрацівникам загальноосвітніх шкіл недостатньо 928461,7 тис. гривень (дані додаються).

Розподіл освітньої субвенції між бюджетами є нерівномірним. Середній розмір видатків освітньої субвенції в розрахунку на 1 учня в цілому в Україні складає 13155 гривень на рік. Однак цей показник залежно від території коливається в діапазоні від 10587 до 16193 гривень (аналіз додається).

У розрахунку на 1 клас обсяги освітньої субвенції в цілому в Україні складають 253 тис. гривень на рік, а в розрізі областей та Києва – від 225,5 тис. гривень до 302 тис. гривень (аналіз додається).

Недостатність обсягів освітньої субвенції призводить до втрати кожним педагогічним працівником у середньому 145 грн. на місяць та 1740 грн. на рік.

Негативно впливає на своєчасну виплату заробітної плати педагогам шкіл її нерівномірний щомісячний розподіл.

Державним бюджетом передбачено також додаткову дотацію 849 місцевим бюджетам, крім міських, у обсязі 14,9 млрд. гривень на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання загальноосвітніх та деяких інших навчальних закладів, а також закладів охорони здоров'я. За наданими даними її розподілено між 680 такими бюджетами в обсязі 7,3 млрд.грн., що складає середній показник 49 %.

При цьому в 53 районних бюджетах та бюджетах ОТГ 17 областей на потреби освіти виділено 100% суми асигнувань, передбаченої цим територіям з урахуванням охорони здоров'я. Хоча обсяг розподіленої додаткової дотації в розрізі місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць коливається в діапазоні від 1,1% до 99,9 %.

Є також інформація про виділення додаткової дотації 5 міським бюджетам. Додаткову дотацію, обсяг якої перевищує передбачений державним бюджетом, виділено 14 місцевим бюджетам.

За наявними даними лише 55 міським бюджетам на фінансування загальноосвітніх навчальних закладів недостає 684,5 млн. грн. (потреба в розрізі місцевих бюджетів додається).

Недостатньо видатків для оплати праці непедагогічного персоналу та інших потреб загальноосвітніх навчальних закладів обласного підпорядкування в 7 обласних бюджетах (потреба в розрізі місцевих бюджетів додається).

Затверджені місцевими бюджетами обсяги видатків на фінансування загальноосвітніх шкіл складають 19,6 млрд., що становить 39% від обсягу

розподіленої освітньої субвенції (інформація додається).

Додаткова потреба 487 місцевих бюджетів у видатках на утримання загальноосвітніх шкіл, що необхідні для забезпечення оплати праці непедагогічного персоналу та здійснення інших поточних витрат, без урахування потреби в обсягах освітньої субвенції, складає 2,7 млрд.грн. (потреба в розрізі місцевих бюджетів додається).

Тож видатки, передбачені Державним бюджетом на 2017 рік в обсязі 14,9 млрд.грн., які виділені на освіту разом з охороною здоров'я, як додаткова дотація, недостатні для забезпечення потреби загальноосвітніх шкіл на оплату праці непедагогічного персоналу та комунальних послуг. Обсяги такої дотації мають складати не менше 22,3 млрд.грн.

Відповідно до наданих даних обсяги видатків на фінансування дошкільних навчальних закладів затверджені місцевими бюджетами у сумі 21,8 млрд. гривень, а їх додаткова потреба у 407 бюджетах складає 1,5 млрд. гривень.

Середній розмір витрат на утримання 1 дитини на 2017 рік в цілому в Україні становить 16611,7 гривень, а з урахуванням додаткової потреби - 17757,8 гривень. Залежно від території цей показник коливається в діапазоні 6578,4 гривень до 50659,6 гривень.

Обсяги, затверджені місцевими бюджетами на фінансування позашкільної освіти, становлять 2,8 млрд. грн., а їх додаткова потреба – 218,8 млн. гривень.

На фінансування професійно-технічних навчальних закладів, що перебувають у сфері впливу профспілки, місцевими бюджетами заплановано суму 3,2 млрд. гривень, а їх недостатність становить 305, 3 млн. гривень.

На фінансування інших установ: методичних установ, педагогічних училищ та коледжів, закладів післядипломної педагогічної освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, логопедичних пунктів, централізованих бухгалтерій тощо місцевими бюджетами передбачено 3,9 млрд. гривень, а їх додаткова потреба складає 263 млн. гривень.

Загальна сума видатків місцевих бюджетів, а також обсягів освітньої субвенції, які необхідні додатково для забезпечення потреб навчальних закладів та установ, що фінансуються з місцевого бюджету, з урахуванням освітньої субвенції, становить 5,9 млрд.гривень. З цих видатків бюджетам ОТГ необхідно додатково 407,8 млн. гривень.

Недостатність затверджених місцевими радами обсягів місцевих бюджетів, з урахуванням освітньої субвенції, призводить до порушення трудових прав працівників. Надбавка за престижність праці педагогічним працівникам здебільшого виплачується у розмірі 5-10%, а подекуди навіть 1,0% від ставки заробітної плати. Є випадки зменшення її розміру, зокрема й на певний період, або ж повного скасування.

У деяких територіях підставою для зменшення надбавок за престижність праці визнають підвищення на 2 тарифні розряди посадових окладів педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів, що здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 974.

Недостатньо коштів до виплати у повному обсязі допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки та винагороди за сумлінну працю й зразкове виконання обов'язків, що гарантовані статтею 57 Закону України «Про освіту».

У значній частині територій не оплачується праця вчителів за завідування навчальними кабінетами з мотивів відсутності їх атестації чи відповідного оснащення або недостатності коштів, що є неприпустимим.

В окремих вищих навчальних закладах доплати за вчені звання професора та доцента встановлюються в розмірах, нижче граничних.

Урядові рішення про запровадження різних термінів підвищення посадових

окладів педпрацівникам як за типами навчальних закладів, зокрема дошкільних, позашкільних, так і за посадами педагогічних працівників в одному і тому самому навчальному закладі, зокрема викладачам спеціальних дисциплін, майстрам виробничого навчання, методистам, керівникам та заступникам керівників професійно-технічних навчальних закладів, призвели до справедливого невдоволення педагогів оцінкою їхньої праці Кабінетом Міністрів України, а також до конфліктних ситуацій та невдоволення освітян як в окремих типах закладів, так і безпосередньо в трудових колективах.

З прийняттям Урядової постанови № 974 порушено співвідношення у рівнях посадових окладів та ставок заробітної плати педагогічних та науково-педагогічних працівників, гарантованих статтею 57 закону «Про освіту».

Наявні проблеми з підвищенням розмірів посадових окладів працівникам таких типів позашкільних навчальних закладів, як дитячо-юнацькі спортивні школи. Тренерам-викладачам, посади яких не віднесено до педагогічних працівників та які забезпечують навчальний процес з дітьми спортивного спрямування, підвищення не передбачено.

Разом з тим, органам місцевого самоврядування надано право приймати власні рішення про підвищення тарифних розрядів педагогічним працівникам закладів та установ освіти, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів, в більш ранні терміни, ніж з 1 вересня 2017 року. Але недостатність надходжень місцевих бюджетів унеможливило прийняття таких рішень. За наявною інформацією рішення на користь педагогів прийнято місцевими радами лише в 30 містах, 41 районі, 15 об'єднаних територіальних громадах, 40 сільських населених пунктах переважної більшості областей, окрім Волинської, Закарпатської, Донецької, Луганської, Миколаївської.

Законодавчі зміни про включення до розміру мінімальної заробітної плати надбавок, доплат, винагороди, премій призвели до знецінення праці кваліфікованих працівників та до порушення міжкваліфікаційних співвідношень. Фактично розмір заробітної плати робітників, які виконують просту, некваліфіковану працю, посади яких віднесено до 1-2 тарифних розрядів, та спеціалістів з повною вищою освітою, посади яких за ЄТС відносяться до 7-11 тарифних розрядів, серед яких навіть керівники структурних підрозділів вищих навчальних закладів, став однаковим - 3200 гривень. Заробіток робітників з урахуванням оплати за роботу в нічний час та доплати та несприятливі умови праці значно перевищує заробітну плату вихователя, музичного керівника дошкільного навчального закладу, керівника гуртка позашкільного навчального закладу, вчителя, молодого спеціаліста з базовою та повною вищою педагогічною освітою.

За такого механізму оплати праці педагогічних працівників частині з них знівелювано надбавку за вислугу років, підвищення за педагогічні звання, оплату за виконання педагогічної роботи понад норму тощо. До мінімальної заробітної плати включаються також доплати за виконання додаткових видів педагогічної роботи, зокрема перевірку зошитів, класне керівництво, завідування кабінетами, а також надбавки за престижність праці, за вислугу років тощо тим педпрацівникам, посадові оклади яких є меншими від 3200 грн.

За наданими даними з 13 обласних організацій чисельність працівників, яким виплачено заробітну плату у розмірі 3200 гривень становила понад 164 тисячі осіб, серед яких педагогічних - понад 16 тисяч осіб, непедагогічних – понад 148 тис. осіб.

Зобов'язання керівникам навчальних закладів та установ освіти, що передбачене постановою Кабінету Міністрів України № 1037 та наказом Міністерства № 81, забезпечити диференціацію заробітної плати працівників, які отримують заробітну плату на рівні мінімальної шляхом встановлення доплат, надбавок, премій з урахуванням складності, відповідальності та умов виконуваної

роботи, кваліфікації працівника, результатів його роботи, але з вимогою здійснювати це у межах фонду оплати праці, через недостатність фонду практично залишається декларативним. Це підтверджується наданою більшістю обласних організацій інформацією.

Мають місце випадки, коли через недостатність коштів не в повному об'ємі оплачується заміна тимчасово відсутніх вчителів, класних керівників, вихователів, зокрема й за перевищення наповнюваності груп в дошкільних навчальних закладах. В окремих районах не забезпечується повне фінансування варіативної частини навчальних планів, у малокомплектних школах не оплачується позакласна діяльність з фізкультури, обслуговування комп'ютерів.

Наявні проблеми з підвезенням педагогів до місця роботи і додому. Не в повній мірі забезпечуються гарантії педагогічним працівникам на підвищення кваліфікації.

Недостатньо коштів на фінансування вищих навчальних закладів, зокрема, що стосується оплати праці обслуговуючого персоналу та науково-педагогічних працівників, які утримуються за рахунок коштів спеціального фонду.

Нові підходи щодо стипендіального забезпечення призвели до значного звуження кола стипендіатів. Трапляються випадки, коли студенти-відмінники не попадають у ліміт стипендіатів через його обмеження 45% за однією спеціальністю за наявності 1-2 бюджетних місць. Позбавлені соціальних стипендій студенти, що мають сім'ї з дітьми. Рішення про фінансування соціальних стипендій через Міністерство соціальної політики призвело як до додаткових бюджетних витрат, так і до ускладнень при реалізації прав студентів на отримання соціальних стипендій через складний механізм її фінансування, недостатню кваліфікацію працівників структурних підрозділів з питань соціального захисту на місцях, для яких питання стипендій є новиною.

За наявною інформацією обсяги стипендіального фонду для виплати соціальних стипендій можуть бути освоєними не більше, як на 10%. Для прикладу, на початок 2016/2017 навчального року чисельність студентів, які отримували соціальну стипендію, становила 33,8 тис. осіб або 6,3% від загальної чисельності студентів, які отримували академічну стипендію у кількості 536,6 тис. осіб. В той же час коло студентів, які заслуговують на академічну стипендію значно обмежено. У Державному бюджеті на 2017 рік передбачено 0,99 млрд. грн. на соціальну стипендію і 3,99 млрд. грн. - на академічну, тобто у співвідношенні 1:4.

Про ці та інші проблеми, а також необхідність їх вирішення наголошувалося профспілкою під час парламентських слухань, що відбулися 16 листопада 2016 року на тему «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні». Однак постанова про схвалення Рекомендацій парламентських слухань Верховною Радою України до цього часу не затверджена. Про це наголошено також на розширеному засіданні Комітету з питань науки і освіти, яке відбулося 21 лютого цього року з розглядом питання «Про фінансове забезпечення науки і освіти у 2017 році».

ЦК Профспілки вкотре наголошує на необхідності відновлення трудових прав працівників освіти, порушених з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 1774, зокрема шляхом прийняття законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення прав працюючих громадян», реєстраційний № 6038 від 06.02.2017, яким передбачаються зміни до Кодексу законів про працю України та Закону України «Про оплату праці» з метою відновлення попередніх редакцій статей 95, 96 Кодексу, а також статей 3, 6, 10 закону «Про оплату праці», які діяли до прийняття Закону №1774.

Потребує підтримки та прийняття законопроект «Про внесення змін до статті 62 Закону України «Про вищу освіту» (щодо справедливої системи стипендіального

забезпечення), реєстраційний № 5612 від 27.12.2016, поданий народними депутатами України Констанкевич І.М. та іншими.

При затвердженні законопроекту «Про освіту» № 3491-д, а також Законів України про Державний бюджет на відповідні роки необхідно безумовно дотримуватися гарантій, встановлених статтею 53 Конституції України, щодо забезпечення державою доступності і безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвитку дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам; забезпечення прав громадян безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі, не допускати подальшої комерціалізації освіти.

Зважаючи, що впродовж дії закону «Про освіту» фінансування галузі в обсягах до 7% внутрішнього валового продукту в повній мірі не забезпечували створення умов для дотримання прав громадян на здобуття якісної освіти незалежно від місця їх проживання та рівня матеріального забезпечення родин, а також підвищення статусу педагога, в новому законі гарантії щодо фінансування освіти, рівня оплати праці педагогів мають бути не нижчими від передбачених чинним законом.

ЦК Профспілки пропонує ініціювання Комітетом внесення змін до додатку 6 до Державного бюджету України на 2017 рік стосовно збільшення обсягів освітньої субвенції та додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання загальноосвітніх та деяких інших навчальних закладів відповідно до їх потреби.

Крім того, ЦК Профспілки просить врахувати зазначене вище для внесення Комітету з питань бюджету пропозицій до проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2018 рік щодо необхідності забезпечення обсягами видатків освітньої субвенції та додаткової дотації з державного бюджету обласним, міським, районним бюджетам та бюджетам об'єднаних територіальних громад на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання загальноосвітніх та деяких інших навчальних закладів, розмежувавши їх з видатками на охорону здоров'я, що необхідні для забезпечення своєчасної і в повному обсязі відповідно до вимог законодавства оплати праці педагогічних та інших працівників загальноосвітніх та інших навчальних закладів, оплати за комунальні послуги й інші потреби цих закладів, а також стипендіального забезпечення студентів. При цьому розмір посадового окладу працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки має бути забезпечений в розмірі не нижче мінімальної заробітної плати з його необхідним фінансуванням.

Не може бути вмотивованим вчитель, якому прогнозується збільшення ставок (окладів) у Єдиній тарифній сітці лише на два розряди та запровадження системи добровільної сертифікації з ймовірним підвищенням заробітку, що пропонується в Концепції нової української школи, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р.

Однак відповідно до статті 4 Закону України «Про освіту» державна політика в галузі освіти визначається Верховною Радою України відповідно до Конституції України. Згідно зі статтею 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади регулювання праці, виховання, освіти. Під час узаконення Концепції Верховною Радою України статус педагога вимагає значного підвищення, без чого неможливе підвищення якості освіти.

З повагою
Голова Профспілки

Г.Ф.Труханов